

Motion till riksdagen

1989/90:Ub682

av Lars De Geer (fp)

Forskning inom högskoleområdet Falun–
Borlänge, Gävle–Sandviken och SLU i Garpenberg

De etablerade universitetsorterna i Sverige har förut alltid hävdad, att forskning med alla därtill hörande aktiviteter bör förbli koncentrerad till universitetet, medan undervisning av alla slag kunde decentraliseras till orterna med högskolor. Denna inställning måste idag betraktas som otidsenlig! I län som Kopparbergs och Gävleborgs är det idag ett av ingen omstritt faktum, att den genomsnittliga utbildningsnivån bland befolkningen ligger väsentligt under motsvarande nivå för hela Sverige. Lika oomstritt är det faktum, att människor som fått sin utbildning i en viss trakt ofta väljer att stanna kvar där. Skall utbildningsnivån i Kopparbergs och Gävleborgs län kunna varaktigt höjas, är det alltså av väsentlig betydelse att bästa möjliga utbildning står till buds inom nära håll för de bägge länens innevånare.

En av anledningarna till de gamla universitetens motstånd mot att flytta ut forskning och professorer till landets högskolor är att man befärad att de resurser som satsas riskerar att bli decentraliserade och splittrade, i synnerhet som antalet högskolor redan är stort och kanske blir större. För att undvika denna kritik vore det sannolikt önskvärt, att vissa högskolor kunde slå sig ihop regionvis om vissa knappa resurser. En sådan kombination skulle – med överkomliga geografiska avstånd – kunna ordnas genom samarbete mellan högskolorna i Falun-Borlänge och i Gävle-Sandviken samt med Sveriges lantbruksuniversitets filial i Garpenberg (vid vilken senare avsevärd forskning redan äger rum).

Några områden som är särskilt aktuella för högskolekombinationen Falun-Borlänge-Gävle-Sandviken-Garpenberg är följande:

1. Skogshistora

I skriften "Svensk skogsforskning mot år 2000" föreslås att en professur i skogshistoria placeras i Garpenberg, bl.a. med hänsyn till ortens korta avstånd till Domänverkets huvudkontor i Falun och dess revirförvaltning i Hedemora, till Stora AB i Falun och till Korsnäs och Mellanskog i Gävle samt till Skogsmästararskolan i Skinnskatteberg och till ÖSA i Alfta och Skogs-Jan i Österfärnebo. Garpenbergs ålder som skoglig utbildningsplats innebär också att mycket material för skogshistorisk forskning redan finns på platsen, vartill bör läggas närheten till sådana institutioner som Silvanum, Siljansfors, Skålsjögården, Korså, Gysinge, Husbyringen och Storas museum i Falun.

2. Turism

I Sverige saknas helt forskning i turism, oaktat att utländska resenärer använder cirka 14 miljarder om året på att vistas i Sverige. Då vi svenskar samtidigt använder dubbelt så mycket pengar utomlands, framstår det som ytterst önskvärt att utveckla den exportindustri som utländskt resande i Sverige faktiskt utgör. F.n. finns turism blott på några få högskolors program, och en till civilekonom ledande utbildning förlagd till universitetet i Göteborg. Men inget universitet och ingen högskola forskar i turismen, trots att den ger mer än dubbelt så mycket valutainkomster till landet som jordbruk och järnmalm tagna tillsammans! Då Kopparbergs län har såväl sommarsom vinterturism, lämpar sig länet väl som verklighetsanknuten bakgrund till en forskningsinsats vid högskolan i Falun-Borlänge i turism. Anslaget härför kunde lämpligen tagas genom en reduktion av forskningen vid Sveriges lantbruksuniversitet, som framstår som överdimensionerat med hänsyn till det svenska lantbrukets nödvändiga krympning.

3. Professur i materialteknik

Det görs idag stora satsningar inom materialteknikområdet runt om i världen. Anledningen är helt enkelt den att man börjat förstå, att materialtekniken utgör en nödvändig bas för utvecklingen av en mängd olika teknologier. Nämnas kan t.ex. elektroniken, datatekniken, flyg- och rymdteknologi, biotekniken, osv. Också de traditionella basnäringarna som järn- och stålteknik undergår stadiga förbättringar.

I Sverige har nu tolv myndigheter lagt fast ett svenskt materialtekniskt program.

Vid högskolan i Falun-Borlänge finns en arbetsenhet benämnd Materialcentrum-HTM. Det är t.ex. centrets uppgift att ta hand om de Uppsalateknologer inom materialfysiklinjen, som kommer till Borlänge för att avsluta sina studier. För att klara detta åtagande på ett förtjänstfullt sätt måste centret bygga upp en kvalificerad forskningsmiljö.

F.n. finns en professur i materialvetenskap vid Uppsala universitet, betald av en bank. Denna professur är dock till 80% förlagd till Borlänge. Detta är ett utmärkt initiativ.

Då de första Uppsalateknologerna anländer till Borlänge höstterminen 1991 vore det utomordentligt värdefullt, om ytterligare en materialtekniskt inrättad professur kunde inrättas i Borlänge. För att meningsfull forskning skall kunna upprätthållas, är det synnerligen önskvärt med en mångsidig lärarfakultet, inom vilken fruktbarande korsning av idéer – egna och elevernas – kan äga rum.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att resurser skapas för forskning och för ut-

bildning av forskare inom högskoleområdet Falun–Borlänge–Gävle–
Sandviken–Garpenberg.

Mot. 1989/90
Ub682

Stockholm den 24 januari 1990

Lars De Geer (fp)